

[Socialministeren.]

Forslaget berører ikke refusionen af driftsudgifter til husleje samt forrentning og afdrag på lån i fast ejendom.

Forhøjelsen af statens andel i de almindelige driftsudgifter vil medføre nedsættelse af forældrebetalingen på ca. 15 pct. i vuggestuer og børnehaver og på ca. 20 pct. i fritidshjem m. v. i forhold til de aktuelle takster.

Det er hensigten at opretholde de gældende regler for bevilling af friplads, idet socialministeriet dog agter at vurdere de økonomiske og sociale virkninger af reglerne på baggrund af oplysninger, som socialstyrelsen er bedt om at skaffe til veje.

Forslaget som helhed vil medføre en merudgift for statskassen på ca. 50 mill. kr., deraf 4,5 mill. kr. i forbindelse med statens overtagelse af udgifter til lægetilsyn og tandpleje.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslaget til tingets velvillige behandling.

Indenrigsministeren (Egon Jensen): Jeg skal tillade mig for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om fodterapeuter*.

Fodterapeuter, der indtil nu har været benævnt fodplejere, er hidtil blevet autoriseret af et særligt udvalg under Den almindelige danske Lægeforening. Denne ordning, der har eksisteret siden 1942, indebærer, at lægeforeningen har godkendt fodplejerskolens uddannelsesplaner, udsendt annonceringsregler for fodterapeuter m. v. Der er kun én skole, der giver den således godkendte uddannelse, nemlig fodplejerskolen i København.

Medens skolen tidligere blev drevet for private midler, står skolen nu under tilsyn af indenrigsministeriet, der ligeledes dækker alle udgifter i forbindelse med skolens drift. Endvidere godkendes uddannelsesplaner m. v. for fodterapeutuddannelsen nu af det under indenrigsministeriet nedsatte uddannelsesnævn for sundhedsvæsenet.

På denne baggrund har lægeforeningen meddelt, at foreningen ønsker at blive fritaget for sin medvirken ved autorisation af fodterapeuter.

Jeg er enig i, at lægeforeningen bør fritages for denne opgave. Staten bør derfor nu tage skridtet fuldt ud og tilvejebringe den nødvendige lovhjælp for en offentlig

autorisationsordning med de hertil knyttede retsvirkninger.

Det forelagte lovforslag følger i hovedtræk principperne i de tilsvarende love for f. eks. sygeplejersker, jordemødre samt terapiassistenter.

Idet jeg i øvrigt henviser til bemærkningerne til lovforslaget, skal jeg blot knytte nogle enkelte kommentarer til lovforslagets § 6:

Bestemmelsen tilsigter at give betegnelsen „fodterapeut“ en vis beskyttelse, således at kun personer, der er autoriseret som fodterapeut, må anvende denne betegnelse. Jeg har derimod ikke fundet grundlag for at forbeholde selve virksomheden som fodterapeut for de autoriserede fodterapeuter, altså indføre en egentlig eneret til denne virksomhed, idet det kan være vanskeligt nøjagtigt at fastsætte, hvad virksomheden som fodterapeut omfatter. Der har da heller ikke under arbejdet med lovforslaget været fremsat ønsker herom, heller ikke fra fodterapeuternes organisation.

Med disse bemærkninger vil jeg tillade mig at anbefale forslaget til lov om fodterapeuter til det høje tings velvillige behandling.

Jeg skal endvidere tillade mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om ændring af lov om lån til betaling af ejendomsskatter for visse parcel- og rækkehuse*.

Efter de gældende regler er det overladt til den enkelte kommunalbestyrelses bestemmelse, om den overhovedet vil indføre den i loven omhandlede låneordning i kommunen. Regeringen har imidlertid fundet, at parcelhusejere i alle kommuner bør have mulighed for at drage nytte af loven, når de opfylder de krav, der stilles for at være låneberettiget.

Der foreslås derfor pålagt alle kommuner en almindelig pligt til at yde lån i henhold til loven til betaling af ejendomsskatter, herunder skatter til amtskommunen og staten. Kommunalbestyrelsen skal dog som hidtil kunne skønne over, om omstændighederne, herunder ejerens økonomiske forhold, i det enkelte tilfælde taler for lånets ydelse.

For så vidt angår lån til betaling af vej- og kloakafgifter o. lign., ville man i og for sig fra regeringens side finde det naturligt,

[Indenrigsministeren.]

at også disse afgifter indgik under den obligatoriske låneordning. Det er imidlertid fra kommunal side gjort gældende, at det i visse kommuner vil være forbundet med et ganske uforholdsmæssigt administrativt besvær at yde lån til betaling af disse undertiden meget små beløb. Regeringen har herefter ment at burde foreslå, at det overlades til den enkelte kommunes bestemmelse, om den ønsker at medtage disse afgifter under låneordningen.

Med disse ord skal jeg anbefale lovforslaget til det høje tings velvillige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af Gerda Møller til forsvarsministeren:

„Er det ministerens hensigt at nedlægge hjemmeværnsregion VIII?“

Skriftlig begrundelse:

Forlydender om en forestående nedlægelse af hjemmeværnsregion VIII har skabt bekymring blandt hjemmeværnsfolk på Lolland-Falster.

Jeg håber, at ministeren vil benytte bevarelsen til at give et klart tilsagn om, at hjemmeværnsregion VIII opretholdes. Nedlæggelse af regionen kan få uheldige psykologiske følger i befolkningen, som kan føle sig ladt i stikken i forsvarsmæssig henseende.

Forsvarsministeren (Kjeld Olesen): Fru Gerda Møller spørger mig, om det er hensigten at nedlægge hjemmeværnsregion VIII. Til det kan jeg svare: nej, det er ikke hensigten.

Da man den 1. april i år ændrede regionsinddelingen, var en af følgerne, at man nedlagde hærens militærregion VIII. Spørgsmålet om en eventuel bevarelse af hjemmeværnsregion VIII blev så henlagt til en arbejdsgruppe under forsvarsministeriet, der i forvejen behandlede hjemmeværnets forhold. Arbejdsgruppen, som netop har afsluttet sit arbejde, har anbefalet, at der bevares en særlig fællesledelse for hærhjemmeværnet i den hidtidige hjemme-

værnsregion VIIIs område under bibeholdelse af denne betegnelse.

Jeg er umiddelbart enig med arbejdsgruppen heri, men jeg har endnu ikke taget endelig stilling til spørgsmålet. Det vil nu blive behandlet i forsvarsministeriet, og der vil snart komme en løsning på det spørgsmål.

Gerda Møller: Det er avisforlydender, der er årsagen til, at jeg har stillet mit spørgsmål, og når jeg har stillet det, er det, fordi det fra tidligere ansvarlig side er lovet, at man ikke vil fjerne nogen hjemmeværnsenheder eller hjemmeværnsmyndigheder fra Lolland-Falster, netop fordi hærstyrkerne ligger nordpå. Nu er der jo særlige geografiske forhold netop nede på Lolland-Falster, og det er vel også det, der har været medvirkende til det tidligere givne løfte.

Det er jo således, at region VIII er et område, som hviler i sig selv, og hvor både hjemmeværn og lokalforsvar har hver sin primære opgave. Det kræver efter de sagkyndiges mening dernede en selvstændig myndighed, som ikke bør skulle afvente ordrer fra chefen for region V, hvortil man mener at myndigheden vil blive henlagt, og selv om forsvarsministeren nu siger, at regionen som sådan ikke vil blive nedlagt, er der et og andet i forsvarsministerens svar, der kunne tyde på, at myndigheden formentlig ikke mere vil komme til at ligge på Lolland-Falster, men vil blive flyttet op måske til Ringsted.

Hvis dette skulle være tilfældet, vil jeg gerne stille det tillægsspørgsmål, hvorledes man da forestiller sig at chefen for de to regioner vil være i stand til at lede styrkerne på Lolland-Falster, når man betænker den store afstand, der er, og de kommunikationsvanskeligheder, der så kan være.

Forsvarsministeren (Kjeld Olesen): Jeg synes ikke, der i mit svar var bemærkninger, der kunne give fru Gerda Møller anledning til at drage de konklusioner, der blev draget med hensyn til beliggenheden af ledelsen. Det afgørende i mit svar er dette, at vi har fået denne rapport, og jeg skal nu have læst den ordentligt igennem; så skal jeg tænke mig om, og det er altid en god ting.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Elmholt* til undervisningsministeren:

„Vil ministeren foranledige, at udvidelsen af undervisningspligten først gennemføres, når den øvrige del af skolereformen sættes i kraft?“

Skriftlig begrundelse.

Ved folketingsbeslutningen af 30. maj 1969 blev det vedtaget at udvide undervisningspligten fra 1. august 1972.

Af hensyn til den nødvendige planlægning såvel administrativt som pædagogisk vil man nu udsætte skolereformen til 1. august 1973. Af referater i fagpressen fremgår, at man endnu ikke har truffet beslutning om på tilsvarende vis at udsætte tidspunktet for den forlængede undervisningspligts ikrafttræden.

Hvis undervisningspligten derfor forlænges, inden de nødvendige forudsætninger er tilvejebragt, vil det utvivlsomt betyde en lidet tilfredsstillende start for den nye skolereform.

Elmholt: Ved folketingsbeslutningen af 30. maj 1969 blev tidspunktet for udvidelsen af undervisningspligten fastsat til 1. august 1972, men samtidig knyttede man en række forudsætninger hertil. Det hedder i notatet om et grundlag for gennemførelse af en reform af de grundlæggende skoleuddannelser, side 17:

„De i samfundet almindeligt kendte ungdomsproblemer er også blevet problemer i skolen. Med en udvidelse af undervisningspligten vil disse problemer blive forstærket. Erfaringer fra andre lande, der har gennemført udvidelse af undervisningspligten, bestyrker denne opfattelse.“

For at imødegå dette vil man, jfr. notatets punkt 6, forbedre observationsundervisningen og den skolepsykologiske rådgivning; men det træder først i kraft i 1973. Man vil, jfr. punkt 7, yde øget støtte til samarbejdet mellem hjem og skole; også det træder først i kraft i 1973. For at fremme elevernes trivsel — samme afsnit — skal der ydes forstærket rådgivning om uddannelsen og dens valgmuligheder; det skulle ligeledes først træde i kraft i 1973.

Man kan i disse år glædes over en række fremskridt inden for den danske skole. Men tempoet, i hvilket det foregår, kan til tider tage pusten fra såvel forældre som elever og

lærere. Jeg synes, undervisningsministeren her har en særdeles god lejlighed til at gøre skolens hverdag mindre stresset ved at søge hele reformen udsat til 1973.

Undervisningsministeren (Knud Heinesen): Jeg kan med det samme besvare det stillede spørgsmål benægtende. Det er ikke min hensigt at søge undervisningspligtens udvidelse udsat til 1973. Tidspunktet for undervisningspligtens forlængelse er jo, som hr. Elmholt selv anfører, fastlagt i folketingets beslutning af 30. maj 1969, således at det 8. undervisningsår gøres obligatorisk fra 1972-73 og det 9. fra 1973-74. Ved valget af disse terminer lagde man vægt på, at udvidelsen blev gennemført så tidligt som muligt. Derimod indgik det ikke i overvejelserne om tidspunktet for udvidelsen, om man kunne nå at gennemføre de ændringer af folkeskolens struktur, som omtales i nulpunktsprogrammet. Disse ændringer er heller ikke tidsfæstet i folketingsbeslutningen, og det hedder udtrykkelig i bemærkningerne til forslaget, at det ikke vil være muligt allerede på nuværende tidspunkt — altså i foråret 1969 — at fastlægge terminerne for overgangen til en ny skolestruktur.

I det lovforslag om ændring af folkeskolen, der blev fremsat året efter, i marts 1970, og som gav grundlag for den gældende midlertidige normaltimeplan baseret på 5 dages ugen, hed det, at normaltimeplanforslaget var midlertidigt i den forstand, at planen næppe ville komme til at gælde uændret i mere end 2-3 år, dvs. eventuelt indtil 1973, og at resultaterne af læseplanrevisionen tidligst kunne forventes forelagt folketinget i 1972.

Man har altså heller ikke for et år siden regnet med at kunne gennemføre den nye skolestruktur fra 1. august 1972.

Når der dog har dannet sig noget i retning af en myte om samtidighed mellem udvidet undervisningspligt og ny skolestruktur, skyldes det naturligvis, at spørgsmålene var kædet sammen i sin tid i forslaget til folketingsbeslutning. Det skete med det sigte at fremkalde en samlet politisk stillingtagen til de skolepolitiske problemer, en samtidighed i afgørelsen om man vil, men altså ikke nødvendigvis en samtidighed i gennemførelsen.

Når dette er sagt, vil jeg dog gerne medgive, at der er punkter i folketingsbeslutnin-

[Undervisningsministeren.]

gen, som ud fra en reel vurdering hænger så nøje sammen indbyrdes, at de vanskeligt kan adskilles i tidsfølgen. Eksempelvis udgør punkterne 1-4, der alle vedrører den fremtidige skolestruktur, en enhed. De forbedringer af undervisningsmetoderne og lærersamarbejdet, der omtales her, må være muliggjort forinden eller samtidig med indførelsen af den nye struktur. Det samme gælder støtten til samarbejdet mellem skole og hjem med henblik på den forstærkede rådgivning om uddannelsen, der omtales i punkt 7.

På tilsvarende måde er der en nær sammenhæng mellem både punkt 6 om udbygningen af observationsundervisning og skolepsykologisk rådgivning og punkt 7s målsætning om at fremme elevernes almene trivsel i skolen på den ene side og punkt 8 om undervisningspligtens udvidelse på den anden side. Det blev netop i sin tid fremhævet, at det måtte være en forudsætning for den forlængede obligatoriske skolegang, at der blev sat stærkt ind med støttmuligheder over for de elever, der havde vanskeligt ved at tilpasse sig skolens arbejde og i omgangen med lærere og kammerater.

I overensstemmelse hermed vil det lovforslag om undervisningspligten, som om kort tid vil blive fremsat her i tinget, indeholde bestemmelser, som muliggør en forbedret indsats på disse områder, i modsætning til, hvad hr. Elmholt antog. Samtidig vil der blive udsendt cirkulære dels om tilrettelæggelse af observationsundervisning, dels om normering af konsulentstillinger, bl. a. inden for specialundervisningen; og hvad samarbejde mellem skole og forældre angår, er det nok værd at minde om, at der i 1971 blev gennemført en ny skolestyrelseslov med det klare sigte at styrke forældrenes indflydelse på og indseende med skolens daglige arbejde.

Der kan nævnes andre forbedringer, som allerede er gennemført, men jeg skal afstå herfra. Nipunktsprogrammet er et politisk arbejdsgrundlag for en skolereform, der nødvendigvis må gennemføres over en årrække og ikke fra den ene dag til den anden. Udvidelsen af undervisningspligten er kun en del af dette program og har kun reel sammenhæng med en del af de øvrige punkter.

Der var i 1969 stort set enighed i denne sal

om at gennemføre denne udvidelse nu efter årelange drøftelser, og lad os nu ikke på ny udsætte denne vigtige beslutnings gennemførelse til skade for de jo efterhånden få børn, det drejer sig om. Lad mig tilføje: jo færre børn, desto vigtigere.

Elmholt: Jeg havde naturligvis gerne set et mere imødekommande svar i den forstand, at når følgelovgivningen ikke kunne være parat fra den 1. august 1972, ville man også først sætte undervisningspligtens ikrafttræden i gang fra samme tidspunkt som selve reformen.

Nu vil jeg gerne spørge ministeren, om jeg har forstået svaret korrekt derhen, at man er klar over, at den forlængede undervisningspligts gennemførelse skaber betydelige problemer i skolens verden, og om man er klar til pædagogisk og økonomisk, når der går et år fra undervisningspligtens ikrafttræden til følgelovgivningens gennemførelse, at sætte ekstra ind for at gøre denne reforms virkeliggørelse så smidig og så praktisk som overhovedet muligt.

Undervisningsministeren (Knut Heinesen): Jeg håber, det fremgik meget tydeligt af mit første svar, at den del af følgelovgivningen, som har sammenhæng med en udvidelse af undervisningspligten, vil der blive stillet forslag om sammen med det forslag, som jeg bebudede.

Jeg vil gerne gøre den tilføjelse, at af ca. 70.000 børn, som nu går i 7. klasse, vil ca. 3.500 ikke fortsætte i 8. klasse. Ca. 1.500 elever ville søge anden fortsat skolegang, tilbage ville således kun være ca. 2.000 elever, som ville ophøre med at modtage undervisning. Dette tal svarer til gennemsnitlig 1/2-1 elev pr. 7. klasse i folkeskolen. Der er altså intet rimeligt grundlag for de voldsomme påstande, der i forskellig sammenhæng og ved forskellig lejlighed føres i marken imod den udvidede undervisningspligt.

Det er mere end 50 år siden, nærmere bestemt i 1918, at socialdemokratiet for første gang stillede forslag om en udvidet undervisningspligt, og nok er vi tålmodige, men nu synes vi altså, det skal være.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Flemming Jensen* til undervisningsministeren:

„Vil ministeren tage initiativ til, at den nuværende, omstændelige procedure ved godkendelse af folkeskoleprojekter i kommunerne forenkles?“

Skriftlig begrundelse.

I henhold til undervisningsministeriets cirkulære af 12. marts 1970 kan det komme på tale, at skoleprojekter skal til høring 13 steder, en procedure, som virker både forsinkende og fordyrende for kommunernes skolebyggeri.

Flemming Jensen: Baggrunden for mit spørgsmål skal søges i den kendsgerning, at undervisningsministeriets cirkulære af 12. marts 1970 pålægger kommunerne en overordentlig trang vej, når det gælder om at få en skole rejst. Jeg er helt klar over, at intentionerne må have været at drage flest muligt af de kommende brugere ind i beslutningsprocessen, men det forekommer mig at være lidt rigeligt, når et skitseprojekt til en skole skal til udtalelse for det første i fælleslærerrådet, for det andet i skolekommissionen og for det tredje i fritidskommissionen; man må jo huske, at i forvejen har en række andre kommunale udvalg arbejdet med tingene. Men drejer det sig om om- og tilbygninger, skal man yderligere hos lærerrådet og skolenævnet, og så står der i cirkulæret noget højst ejendommeligt, nemlig at man kan indhente erklæringer hos ungdomsskolenævn, hos fritidsnævn og hos voksenundervisningsnævn.

Når hele denne procedure er iagttaget, skal kommunerne yderligere forelægge sagen for amtsrådet, der igen skal indhente erklæring hos amtskonsulenten for folkeskolen, hos amtskonsulenten for fritidsundervisningen og hos amtslægen. Oveni det anbefales, at yderligere en arkitekt ser på det hele, nemlig en af amtsrådet honoreret. Det forekommer at være en meget nem og smidig vej, som gøres endnu mere forståelig af, at totalprojektet skal igennem hele den samme mølle med undtagelse af amtsrådet.

Undervisningsministeren (Knud Heinesen): Nu har hr. Flemming Jensen her nævnt væsentlige træk af proceduren, og jeg skal ikke forlænge drøftelsen med at gentage

dette. Men jeg vil gerne sige, at proceduren for godkendelse af folkeskolebyggeprojekter er fastlagt i loven om styrelsen af kommunernes skolevæsen, lov nr. 44 af 9. februar 1970, og det er i henhold hertil, at undervisningsministeriets cirkulære af 12. marts 1970 er udstedt.

Det er rigtigt, som hr. Flemming Jensen nævnte det, at der er denne procedure, og den indebærer jo, at der på det kommunale plan sker en høring dels af folkevalgte instanser, dels af pædagogisk-teknisk sagkyndige. Formålet hermed er jo at sikre, at de forskelligartede interesser i skolens udformning har mulighed for at komme til orde, men det må erkendes, at der derved let opstår en risiko for forhaling af godkendelsesproceduren; det er jeg enig i.

Undervisningsministeriet er opmærksom på dette problem. Det i 1970 nedsatte folkeskolens byggeudvalg har bl. a. til opgave at udarbejde forslag til retningslinjer for sagsbehandlingen af projekter til folkeskolebyggeri, og udvalget vil herunder overveje muligheden for en forenkling af den nuværende procedure, men det bør dog vel understreges, at dette ikke bør ske på bekostning af de berettigede interesser, som man fra forskellig side har i skolens indretning.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Ole Vig Jensen* til undervisningsministeren:

„Hvilke bevæggrunde har ministeren haft til at ændre beslutningen om at etablere et voksenpædagogisk undervisningscenter ved Odense universitet fra 1. november i år, og hvad er ministerens videre planer i denne sag?“

Skriftlig begrundelse.

I en udtalelse til dagspressen har ministeren meddelt, at oprettelsen af det voksenpædagogiske undervisningscenter i Odense foreløbig skrinlægges. Der ligger ikke i udtalelsen noget tilsagn om, hvornår planen senere vil kunne realiseres, og på denne baggrund vil det være ønskeligt nærmere at få præciseret ministerens videre planer i denne sag.

Der er i alle kredse inden for voksenundervisningen stillet store forventninger til dette

[Ole Vig Jensen.]

initiativ, og med den rivende udvikling, man netop i de kommende år vil kunne forvente inden for voksenundervisningssektoren, vil en afklaring af centrets fremtid være af væsentlig betydning for det voksenpædagogiske udviklingsarbejde.

Ole Vig Jensen: Som det fremgår af min skriftlige begrundelse for spørgsmålet, har ministeren i en udtalelse til Kristeligt Dagblad skabt tvivl om tidspunktet for etableringen af det påtænkte voksenpædagogiske undervisningscenter ved Odense universitet, der oprindeligt var planlagt til at skulle påbegynde sin virksomhed den 1. november i år.

Det er en beslutning, som, hvis den bekræftes af ministeren her fra folketingets talerstol, vil blive modtaget med stor beklagelse i alle led inden for voksenundervisningen. Jeg kan føje til, at navnlig hos de folkeoplysende organisationer, som i disse år udfolder store bestræbelser for at skabe bredde ikke mindst i den kompetencegivende voksenundervisning, er behovet for et voksenpædagogisk udviklingsarbejde meget udtalt.

Netop gennem disse organisationers fællesorgan, som er Dansk Folkeoplysnings Samråd, er tanken om et voksenpædagogisk center rejst for første gang, og ønsket om at få etableret et sådant center har stået øverst blandt de opgaver, samrådet gerne så løst af undervisningsministeriet, ja, som den første.

Der er imidlertid ifølge sagens natur en lang række andre grene af voksenundervisningen, hvor de samme behov gør sig gældende, og netop mangelen på koordination af det voksenpædagogiske udviklingsarbejde, eller måske snarere mangelen på udviklingsarbejde overhovedet, gør det stærkt påkrævet at komme i gang snarest muligt.

Det understreges videre af den tendens, som træder stadig tydeligere frem, at vi inden for voksenundervisningen står ved tærskelen til en nærmest eksplosiv udvikling, og at begrebet livslang uddannelse er et

perspektiv, der vil komme til at øve indflydelse på det danske uddannelsessystem allerede i de kommende nærmeste år.

Jeg er ganske overbevist om, at ministeren bl. a. gennem sit arbejde i Danmarks radio er fuldt ud opmærksom på denne udvikling, og det er derfor med forventning, jeg imødeiser ministerens svar.

Undervisningsministeren (Knud Heinesen): Det er ikke rigtigt, at planerne for oprettelsen af et voksenpædagogisk center i Odense er blevet skrinlagt. Jeg er positiv over for tanken og er helt enig i det af hr. Ole Vig Jensen påpegede behov for et sådant center.

Ønsket fra den frivillige voksenundervisning om at få etableret en institution, der kan beskæftige sig ikke alene med uddannelses- og udviklingsarbejde samt en vis forsøgsvirksomhed, men også med forskning, med dokumentation og formidling, er bl. a. kommet til udtryk, sådan som det blev nævnt, gennem Dansk Folkeoplysnings Samråds repræsentantskab i 1969, 1970 og 1971 og på Dansk Aften- og Ungdomsskoleforænings årsmøde i 1970.

Under direktoratet for ungdomsundervisningen blev der sidste vinter nedsat en lille arbejdsgruppe med en repræsentant for direktoratet for statens erhvervspædagogiske læreruddannelse og planlægningsrådet for de højere uddannelser, for Danmarks lærerhøjskole og for Odense universitet, og denne arbejdsgruppe afleverede i sommer en indstilling om etablering af en centerinstitution for pædagogik med særlig vægt på voksenpædagogik og foreslog den placeret i Odense. Det fremgår bl. a. af arbejdsgruppens indstilling, at den foreslåede voksenpædagogiske institution også skal betjene Odense universitetscenter med pædagogisk rådgivnings- og vejledningsvirksomhed.

Dannelsen af et egentligt voksenpædagogisk universitetscenter i Odense er imidlertid kun i sin indledende fase; det lokale centerråd, som dels skal udarbejde forslag til universitetscentrets udbygning gennem et sam-

[Undervisningsministeren.]

arbejde mellem og eventuelt senere integration af de eksisterende institutioner, dels skal stille forslag om nye uddannelser og andre aktiviteter, kan først nu holde sit første møde.

Jeg lægger vægt på, at centerrådet nu får lejlighed til at behandle og tage stilling til arbejdsgruppens indstilling, før der træffes endelig beslutning om den voksenpædagogiske institutions oprettelse og arbejdsopgaver og indpasning i hele universitetscentrets organisation. Jeg finder det rigtigt, at den pædagogiske ekspertise, som skal samles i Odense, kommer til at virke som en helhed og ikke bliver splittet i små enheder knyttet til de enkelte uddannelsesinstitutioner.

Jeg er enig med arbejdsgruppen i, at det er en vigtig opgave at få dækket voksenundervisningens behov for en formidlings- og dokumentationsservice. Dette spørgsmål må imidlertid ses i sammenhæng med forslaget i den nylig afgivne betænkning nr. 621 om skolebiblioteker og centraler for undervisningsmidler om oprettelse af en landscentral for undervisningsmidler. Det er heller ikke endeligt afklaret, hvorledes den foreslåede institutions virke som almenpædagogisk informationscenter for Fynsområdet nærmere skal afgrænses i forhold til de i betænkning nr. 621 foreslåede amtscentraler for undervisningsmidler og til folkebiblioteksområdet og Odense universitetsbibliotek, der henhører under kulturministeriet.

Når jeg således endnu ikke har søgt de foreliggende planer om et voksenpædagogisk center realiseret, skyldes det ikke mangel på positiv interesse for dette projekt, tværtimod. Men som det fremgår, foreligger der endnu en lang række problemer, der må afklares, før forslaget kan søges endeligt realiseret.

Ole Vig Jensen: Jeg takker ministeren for svaret, som jeg opfatter som positivt så langt, at ministeren er indstillet på, at det skal gennemføres. Men jeg kan nok beklage, at vi ikke her har fået nærmere tidsbestemt, hvornår dette center skal i gang, fordi behovet jo er til stede, som ministeren også har erkendt.

Jeg har forstået, at både etableringsudgifterne og driftsudgifterne ved starten af dette

center er yderst beskedne, og jeg har også forstået, at der i virkeligheden allerede står lokaler til rådighed og venter på, at denne virksomhed skal komme i gang. Derfor vil jeg spørge ministeren, om man ikke i al stillfærdighed kan starte dette center, om ministeren vil overveje, om der ikke allerede på indeværende års budget skulle vise sig muligheder for at disponere, således at en igangsættelse af centret skulle kunne muliggøres.

Jeg peger nemlig på, at der i forbindelse med indførelse af betalingspligt i den almindelige aftenskoleundervisning ud over de besparelser, som naturligvis er påregnet ved, at deltagerne skal betale en tredjedel af udgifterne, yderligere forekommer besparelser, fordi man må forvente en nedgang i antallet af hold i alt. Der foreligger ikke på nuværende tidspunkt nogen klar opgørelse over nedgangen, men man forventer, at den vil blive på omkring 20-25 pct. Således skulle der altså være mulighed for økonomisk at komme i gang, og det ville jeg selv finde ville være overordentlig værdifuldt, om ikke andet så på forsøgsbasis.

Endelig vil jeg bede ministeren overveje, om der i det videre arbejde med etableringen af dette center kan skabes mulighed for, at de folkeoplysende organisationer kan blive repræsenteret. I bekræftende fald vil jeg finde det rigtigt, at det bliver en repræsentant fra Dansk Folkeoplysnings Samråd, der eventuelt tiltræder det videre arbejde med denne sag.

Undervisningsministeren (Knud Heinesen): Jeg mener, som det allerede fremgik af mit første svar, ikke, at det er rimeligt at starte dette projekt, før de forhold, som jeg påpegede, er nøjere undersøgt. Jeg finder i og for sig forslaget vel gennemarbejdet i forhold til voksenundervisningssektoren, men der er, som jeg påpegede, en lang række løse ender i forhold til den øvrige del af uddannelsen; der er en lang række ting, som ikke umiddelbart hænger sammen. Og selv om det er et beskedent projekt økonomisk set, for så vidt angår dette finansår, er det allerede i næste finansår et millionprojekt, og jeg mener ikke, at man i et ministerium, som har arvet ganske mange nødlidende projekter, skal starte nye millionprojekter, der ikke er ordentlig gennemarbejdet.

Spørgsmålet om repræsentation for Dansk

[Undervisningsministeren.]

Folkeoplysnings Samråd i en art styrelse for centret vil jeg gerne overveje meget positivt.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Poul Schlüter* til økonomi- og budgetministeren:

„Vil ministeren give folketinget de samme oplysninger om regeringens planer om oprettelse af et kapitalmarkedsråd, som repræsentanter for erhvervslivet fik forleden?“

Skriftlig begrundelse.

Af økonomi- og budgetministerens udtalelser til dagspressen fremgår, at regeringen har til hensigt at etablere et såkaldt kapitalmarkedsråd uden om folketinget og uden særlig lovhjemmel. Det fremgår desuden, at regeringen har forelagt sine planer for erhvervslivets organisationer, og at nogle af disse skal have udtalt sig forstående, mens andre skal have taget afstand.

Da der således må foreligge et konkret grundlag, anmoder jeg ministeren om at forelægge dette for folketinget, så folketingets medlemmer får mulighed for at bedømme, hvilken kompetence regeringen har tænkt sig at ville tillægge det såkaldte kapitalmarkedsråd.

Poul Schlüter: I socialdemokratiets valgprogram fra 29. august i år er et hovedpunkt, at der skulle oprettes, hvad man kalder et kapitalmarkedsråd, og det hedder så videre, at dette råd skulle have beføjelse til at opstille generelle retningslinjer for den alt for knappe kapitalmængdes anvendelse.

Udtrykket retningslinjer peger unægtelig i retning af, at rådet skulle være besluttede, og at det så også måtte være naturligt, måske også nødvendigt, at søge en lovhjemmel som basis for dette råds virke. Men jeg har hæftet mig ved, at det af udtalelser, som økonomi- og budgetministeren fremsatte forleden til dagspressen, ser ud til, at ministeren ikke agter at søge nogen særlig lovhjemmel, og i den forstand kan der altså blive tale om, at kapitalmarkedsrådet vil blive oprettet uden folketingets bistand. Pressereferaterne af ministerens udtalelser antyder også, at kapitalmarkedsrådet skulle have mindre beføjelser, end man kunne få indtryk af ved

læsningen af det socialdemokratiske valgprogram, at det alene skulle være rådgivende for regeringer.

Dette er naturligvis en sag, som må interessere partierne og folketingets medlemmer. Tingets medlemmer vil selvsagt gerne kunne deltage i debatten om dette emne på et meningsfyldt grundlag, og det kræver naturligvis, at man ved, på hvilket niveau denne sag nu befinder sig. Derfor har jeg gerne villet give ministeren, hvad jeg går ud fra vil blive opfattet som en kærkommen lejlighed til at give folketinget de samme oplysninger, som ministeren forleden kunne give erhvervslivets repræsentanter om tankerne om et kapitalmarkedsråd.

Økonomi- og budgetministeren (Per Hækkerup): Jeg kunne i og for sig nøjes med ganske kort at svare hr. Poul Schlüter med ordet: ja, og så gå ned igen, og jeg finder i og for sig, at det ville være rimeligt, om jeg i forbindelse med finanslovforslagets fremsættelse, hvor man jo normalt også beskæftiger sig med den økonomiske politik, som skal føres i tilknytning til finanslovforslaget, havde gjort nogle bemærkninger også om kapitalmarkedsrådet. Det vil også ske, men da jeg forstår, det ville skuffe hr. Poul Schlüter, hvis jeg nøjedes med det, vil jeg alligevel gøre et par enkelte andre bemærkninger til de spørgsmål, hr. Poul Schlüter i sin tale her stillede mig.

Jeg vil først sige, at det er ikke tanken med kapitalmarkedsrådet, at vi skal have en duplikering af det økonomiske råd. Det er tanken, at kapitalmarkedsrådet alene skal beskæftige sig med den del af den samlede økonomiske politik, som vedrører det danske kapitalmarked. Jeg kan også tilføje, at det er socialdemokratiets og regeringens opfattelse, at den styring af kapitalmarkedet, som vi tilsigter, skal ske — det vil jeg gerne gentage — ud fra generelle synspunkter og altså ikke som en detaljeret statslig styring af kapitalplaceringerne. Vi erkender, at der i dette spørgsmål om de generelle synspunkter for vort kapitalmarkeds styring ligger overordentlig store problemer vedrørende forholdet mellem den del af kapitalmarkedet, som staten skal lægge beslag på, den del, som kommunerne skal lægge beslag på, og den del, som det private erhvervsliv skal lægge beslag på.

[Økonomi- og budgetministeren.]

Det er vores tanke, at kapitalmarkedsrådets opgave i første række skal være at foretage en analyse af disse problemer og rådgive om disse problemer, og jeg vil lægge vægt på ordet „rådgive“. Det er ikke tanken, at kapitalmarkedsrådet skal have en udførende endelige en besluttende opgave. Beslutningen om kapitalmarkedets forhold må altid tilkomme de politiske myndigheder, dvs. regering og folketing.

Udførelsen af beslutningerne forestiller vi os skal ske gennem de eksisterende kanaler: Nationalbanken, pengeinstitutterne m.v., og det vil altså sige — det vil jeg gerne gentage — der er ikke tale om, at vi forestiller os, at der skal opbygges en kæmpemæssig statslig administration.

Jeg vil også understrege, at det, vi drøftede med erhvervene, var et tilbud om samarbejde mellem det offentlige og erhvervslivet. Det er vores tanke, at kapitalmarkedsrådets organisation skal falde i tre afsnit: det ene er rådet, som vi forestiller os skal sammensættes af ikke alt for mange repræsentanter af de tre grupper, der hedder staten, kapitalformidlerne, dvs. pengeinstitutterne, og kapitalforbrugerne, dvs. repræsentanter for erhvervslivet. Til rådighed for dette kapitalmarkedsråd skal der stå en arbejdsgruppe af eksperter til at foretage analyser, som den kan forelægge rådet. Ekspertene kan på forslag fra regeringen, på rådets initiativ eller på eksperternes eget initiativ foretage sådanne analyser med de eventuelle konklusioner, de måtte nå frem til. Men at beslutningerne om, hvad der skal ske, og hvilken styring der eventuelt skal gennemføres, alene tilkommer de politiske myndigheder, dvs. i første omgang regeringen, men naturligvis med ansvar over for folketinget, vil jeg gerne understrege. Jeg tror ikke på, at det vil være hensigtsmæssigt at opbygge et kapitalmarkedsråd med repræsentanter for erhvervslivet og for pengeinstitutterne, som skal have besluttende myndighed med hensyn til styringen af kapitalanbringelserne i Danmark. Jeg mener i overensstemmelse med god demokratisk tradition, at dette alene må være de politiske instansers opgave.

Poul Schlüter: Jeg vil gerne takke ministeren for denne redegørelse for de tanker,

som jeg forstår ministeren for øjeblikket gør sig om kapitalmarkedsrådet.

Jeg kan nu ikke rigtig se, at det ville være rigtigt, om denne sag blot fik en behandling under finanslovdraftelserne her i salen. Disse planer berører selvfølgelig finansloven i den forstand, at det jo kommer til at koste nogle penge på en eller anden facon at skulle arbejde med dette nye kapitalmarkedsråd. Men jeg vil gerne bede ministeren svare ganske klart på — for det er afgørende — om han mener, at nedsættelsen af kapitalmarkedsrådet er en sag, som kan klares administrativt og bør klares administrativt, eller om ministeren vurderer det således, at dette er en sag af en sådan vigtighed, at det må være rigtigt, at den forelægges til vedtagelse eller forkastelse her i folketingssalen. Efter min mening er det en ting, som er så indgribende, at det ville være forkert at gennemføre den, uden at der er tale om et grundlag som en folketingsbeslutning.

Så vil jeg også gerne spørge ministeren, om han vil give tilsagn om, at også folketingets medlemmer vil få det notat om de tanker, regeringen har på nuværende tidspunkt, som jeg forstår at man har givet erhvervslivet tilsagn om. Et sådant notat mener jeg det må være på sin plads også at tilstille folketingets medlemmer.

Økonomi- og budgetministeren (Per Hækkerup): Den drøftelse, som jeg havde med erhvervsorganisationernes repræsentanter, og som var en rent foreløbig drøftelse, hvor tankerne blev lagt frem uden at blive nærmere præciseret, for at vi kunne høre erhvervenes reaktioner på dem, sluttede med, at jeg lovede erhvervsrepræsentanterne, at de skulle få et notat om, hvordan vi nærmere ville præcisere vores synspunkter vedrørende kapitalmarkedsrådet. Først derefter vil der naturligvis blive tale om, at erhvervsorganisationerne kan tage stilling til, om de vil medvirke. Jeg skal meget gerne drage omsorg for, at folketinget også får dette notat.

Om det kræver lovgivning at nedsætte et sådant kapitalmarkedsråd eller ikke, vil afhænge af, hvilke beføjelser man giver det, og dér er det min opfattelse, at hvis man skal have det bedst mulige samarbejde med erhvervslivet om disse problemer — og

[Økonomi- og budgetministeren.]

det mener jeg er meget nødvendigt — skal man ikke give kapitalmarkedsrådet hverken besluttede eller administrative beføjelser. Hvis det bliver enderesultatet, kræver det ingen lovgivning. Derimod vil der meget vel kunne blive tale om, at det for det besluttede organ, nemlig regeringen, kan blive nødvendigt at gå til folketinget og bede om at få beføjelser på det ene eller det andet område, men det bliver et forhold mellem regeringen og folketinget, og det vil kræve lovgivning.

Det er altså den forestilling, som vi i øjeblikket har gjort os i regeringen om den måde, dette skal fungere på. Jeg tror, at det ud fra alle synspunkter vil være det mest fordelagtige, at vi lægger beslutningen om den politik, der skal føres også på kapitalmarkedets område, hos de politiske myndigheder, men vi ser gerne i forberedelsesarbejdet et så snævert samarbejde med erhvervslivet som muligt, fordi man derigennem i regering og folketing får det bedst mulige grundlag for at kunne træffe sine beslutninger.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af Gerda Møller til socialministeren:

„Er sagen mod børnehaven, der truede nogle forældre til at underskrive en politisk protestskrivelse, afsluttet og med hvilket resultat?“

Skriftlig begrundelse:

En børnehave på Østerbro i København forlangte for nogle måneder siden, at forældre med børn på ventelisten skulle underskrive en protestskrivelse, der skulle sendes til den daværende socialminister.

Børnehavens ledelse skrev til forældrene, at deres barn ville blive slettet af ventelisten, såfremt de ikke skrev under.

Der er for mig at se tale om et groft tilfælde af venstreorienteret meningsterror og om misbrug af børn til politisk formål, hvilket er i strid med alle sociale og pædagogiske retningslinjer.

Jeg vil derfor gerne vide, hvilke konsekvenser sagen har fået for børnehavens ansvarlige pædagogiske ledelse.

Gerda Møller: Ifølge loven om børne- og ungdomsforsorg § 68 er kriteriet for optagelse af børn i daginstitutioner, at der fortrinsvis skal modtages børn, hvis optagelse er særligt påkrævet af sociale og pædagogiske grunde. Derfor mener jeg ikke, det kan tolereres, at en ansvarlig ledelse selvbestaltet følger egne oven i købet politisk bestemte kriterier til, uden at det må få konsekvenser af den ene eller den anden art.

Socialministeren (Eva Gredal): Som svar på fru Gerda Møllers spørgsmål kan jeg oplyse, at socialministeriet på grundlag af en indstilling fra socialstyrelsen i en skrivelse af 19. november i år har svaret den mor, der indgav klagen over underskriftaktionen i småbørnsstuen på Østerbro.

Ministeriet har heri udtalt, som også fru Gerda Møller nævnte, at kriteriet for optagelse af børn i daginstitutioner er fastlagt i lov om børne- og ungdomsforsorg § 68, hvorefter tilskudsberettigede institutioner fortrinsvis skal modtage børn, hvis optagelse er særlig påkrævet af sociale og pædagogiske grunde, og at det derfor alene er hensynet til det enkelte barn, der er afgørende for dets optagelse i en børnehave eller vuggestue.

Ministeriet har samtidig udtalt, at krav om underskrift på lister af den ene eller anden art følgelig ikke kan stilles som betingelse for et barns adgang til en institution, ligesom institutionen ej heller ved indskrivning af børn på venteliste må tage hensyn til, om det pågældende barns forældre er mere eller mindre aktive i spørgsmålet om løsningen af problemet omkring institutions ventelister.

Endelig kan jeg tilføje, at småbørnsstuen er en selvejende institution, som med socialstyrelsens godkendelse på forsøgsbasis drives efter kollektive principper, og den er underrettet om afgørelsen.

At institutionen drives på kollektiv basis betyder, at bestyrelse, medarbejdere og forældre inddrages i beslutningsprocessen såvel vedrørende administrative problemer som med hensyn til socialpædagogiske forhold, herunder visitationen i overensstemmelse med lovens forudsætninger. Med beføjelserne følger derfor også et kollektivt ansvar. Man kan derfor ikke i det foreliggende til-

[Socialministeren.]

fælde placere ansvaret hos en enkelt eller hos enkelte grupper, men forholdet er som nævnt påtalt af socialstyrelsen over for bestyrelsen.

Efter den afgørelse, der er truffet i sagen, mener jeg ikke, der er risiko for gentagelser, og jeg finder derfor ikke grundlag for at foretage videre i sagen.

Gerda Møller: Jeg ved ikke rigtig, om jeg skal takke socialministeren for svaret, for jeg synes, det er mærkeligt, at den omstændighed, at en institution er kollektivt ledet, sådan set samtidig betyder, at der egentlig ikke er nogen ledelse, i hvert tilfælde ikke nogen ansvarlig ledelse. Man kan altså ikke gøre andet over for den end at udtale, at det, de har gjort, ikke er rigtigt.

Da jeg har set lidt nærmere på denne småbørnsinstitution, vil jeg gerne benytte lejligheden til over for ministeren at nævne, at det jo samtidig er en institution, som har temmelig høje udgifter til lønninger, usædvanlig høje endda. Den bruger 10.393 kr. pr. barn om året, og hvis man tager gennemsnitsudgiften for børnehaver af tilsvarende kategori, altså en selvejende institution i København, som har over 9 timers daglig åbningstid, så ligger den kun på godt 6.000 kr. Det vil altså sige, at denne institution har næsten dobbelt så høje lønningsudgifter som andre. Det er efter min mening en lidt usædvanlig børnehaver; der er ingen ansvarlig ledelse, man må — mener jeg — sætte spørgsmålstegn ved ledelsens pædagogiske evner, når den sådan kan misbruge børn og forældre i en bestemt politisk sags tjeneste, og den har altså usædvanlig store lønningsudgifter, næsten dobbelt så store som gennemsnittet for tilsvarende institutioner. Jeg mener, at det sidste også må interessere regeringen i en tid, hvor man er så interesseret i, hvad forældre skal betale for at have deres børn i institutioner.

Socialministeren (Eva Gredal): Jeg vil godt sige, at småbørnsstuen, som vi taler om, kører et forsøg, og vi må vurdere det forsøg, når det er afsluttet.

Med hensyn til de høje udgifter, der er nævnt i denne sag, er det et spørgsmål, der

må tages op, når vi skal vurdere resultaterne af det forsøg, der kører for øjeblikket.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Valbak* til socialministeren:

„Agter ministeren ved cirkulære at justere det beløb, der ydes til underhold m. v. for personer under revalidering?“

Skriftlig begrundelse:

I et lignende spørgsmål af 12. juni 1970 har jeg givet den „pædagogiske“ begrundelse for en forhøjelse, som i øvrigt er en naturlig konsekvens af de senere års ændringer i dagpengesatserne.

I sit svar dateret 23. juni 1970 erklærede den daværende socialminister sig enig i, at det er væsentligt at have et økonomisk incitament ved at underkaste sig revalidering for øje. Og at socialministeriet — når stilling „formentlig i løbet af kort tid“ tages til problemet — vil være opmærksom herpå.

I et dagblad ser jeg nu, at der endnu ikke skal være truffet ministeriel afgørelse efter mere end 1½ års overvejelser om spørgsmålet. Nok har sagen flere aspekter; men næppe flere, end at den må være moden for en beslutning.

Valbak: Jeg vil gerne begynde med at sige tak til dagbladet Informations kronikredaktion, for det er igennem den, min opmærksomhed er henledt på, at det problem, jeg har rejst, ikke er blevet løst endnu. Jeg skal altså ikke beklage mig over, at der i den kronik, jeg hentyder til, er anvendt en personligt insinuerende form, der er helt speciel, og en logik, der er lige så særegen, som formen er speciel. Men nu nok om det.

Det kan konstateres, at jeg vel havde grund til at tro, at denne sag var løst, men det kan også konstateres, at jeg på det punkt har taget fejl, for jeg har haft mulighed for at efterprøve oplysningerne, og de var korrekte.

Revalideringsloven er jo en rammelov. Udfyldningsbestemmelserne — og det gælder også regulering af ydelser efter den øvrige udvikling — hænger helt på administration og på minister. Det er derfor, jeg nu spørger ministeren, og der — det vil jeg gerne understrege — ligger ikke nogen be-

[Valbak.]

brejdede til nogen enkeltperson i det: er det nu ikke tid for administrationen at afslutte overvejelserne? Bør socialministeriet ikke nu, skal vi sige inden nytår, komme med et nyt og ajourført ydelsescirculære?

Socialministeren (Eva Gredal): I sin begrundelse for efterlysning af stillingtagen fra socialministeriets side til spørgsmålet, om man bør justere det beløb, der ydes til underhold for personer under revalidering, gør hr. Valbak opmærksom på, at den tidligere socialminister i sommeren 1970 oplyste, at der formentlig ville blive taget stilling til spørgsmålet i løbet af kortere tid.

Må jeg henvise til, at der faktisk er blevet taget stilling til spørgsmålet af min forgænger som socialminister. Det skete her i tinget den 11. november 1970. I et svar til det daværende medlem hr. Kjær Rasmussen blev det udtalt, at det for tiden — det vil sige på et tidspunkt, da man prøver at finde en løsning på de mange koordineringsproblemer, som skal afklares i forbindelse med socialreformen — måtte findes tvivlsomt, om der var behov eller mulighed for at gennemføre de forslag om justeringer, som inden for socialstyrelsens etablering var modtaget fra direktoratet for revalidering og forsorg. Denne vurdering beroede på, at forslagene på en lang række punkter greb ind i spørgsmål af tilsvarende art inden for andre felter af sociallovgivningen. Det blev dog tilføjet i det svar, jeg har omtalt, at der var nogle enkeltheder, som trængte til at rettes, og der blev her særlig peget på visse skattemæssige problemer. Skattespørgsmålet er senere blevet løst på den måde, at der nu til revalideringsydelse udredes et tillæg, som dækker skatten af ydelserne.

Jeg finder, at jeg stort set kan henholde mig til det svar, jeg her har refereret. Jeg er i og for sig af samme opfattelse som hr. Valbak, idet jeg er enig i, at det bør tilstræbes, at der er et økonomisk incitament til at underkaste sig en revalidering. Det er imidlertid ikke muligt at løse spørgsmålet om ydelsestørrelse ud fra dette synspunkt alene, det må ind i en større sammenhæng, og principielle ændringer må efter min mening ske, når hele dette problemkompleks er overvejet i relation til socialreformen.

På et enkelt punkt finder jeg det dog rimeligt at foretage en ændring. Det drejer sig om justering af nogle lomme pengebeløb, som tilsyneladende er sakket agterud. Vi er i ministeriet i gang med at undersøge denne del af sagen, herunder også de bevillingsmæssige aspekter, og jeg kan love et meget hurtigt resultat af undersøgelsen.

Valbak: Af det svar, jeg i sin tid fik, fremgår, at der var tale om en enkelthed pillet ud af en større sammenhæng, en enkelthed lagt op fra en arbejdsgruppe under revalideringsdirektoratet, og det er denne enkelthed, jeg pillede ud, nemlig spørgsmålet om at ændre ydelserne til den del af revaliderende, der får visse standardydelse. Jeg har derfor fortsat betragtet dette som en enkelthed, som revalideringsdirektoratets arbejdsgruppe dels har fundet anledning til at tage ud, dels stærkt har anbefalet blev løst isoleret fra de øvrige problemer.

Jeg beklager, at denne enkelthed ikke har kunnet fremmes til en positiv afgørelse. Jeg tror, at mange revalideringsfolk ude omkring i landet og mange revaliderende vil beklage det svar, der er givet.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Poul Schlüter* til justitsministeren:

„Mener ministeren, at undervisningsministeren ved udarbejdelsen af de bebudede nye regler for valg i december 1971 til Københavns universitets konsistorium må følge justitsministeriets udtalelse af 29. oktober 1970, hvorefter undervisningsministeren er juridisk forpligtet til at dekretere listevalg ved valgene af studenterrepræsentanter?“

Poul Schlüter: Den 16. november indeholdt dagspressen nogle udtalelser, som var fremsat af undervisningsministeren på en pressekonference aftenen før. I dagbladet Politikens referat hedder det således:

„I går besluttede Heinesen sig til at benytte en valgmetode i forbindelse med studentervalgene til de styrende organer, som Studenterrådet kan acceptere“.

Også i dagbladet Berlingske Tidendes referat anvendes samme udtryk, at undervis-

[Poul Schlüter.]

ningsministeren havde truffet en beslutning om indførelse af et nyt valgteknisk system.

Jeg undrede mig meget over disse oplysninger, for det stod for mig ganske klart, at det valgsystem, undervisningsministeren havde besluttet sig til, var ulovligt, i strid med den styrelseslov, som folketetinget havde vedtaget. Det valgsystem, der var tale om, udelukkede nemlig ganske listevalg og dermed den mindretalsbeskyttelse, folketingsflertallet i fjor lagde vægt på at få indsat i denne lov.

Derfor fandt jeg det rigtigt samme dag, som disse meddelelser indeholdtes i dagspressen, at stille et spørgsmål til den minister, jeg måtte gå ud fra var bedst i stand til at skønne over lovligheden eller ulovligheden, nemlig justitsministeren. Jeg spurgte, om justitsministeren måtte mene, at undervisningsministeren var juridisk forpligtet til at dekretere listevalg ved valgene af studentrepræsentanter. Når jeg måtte mene, at dette var ganske utvivlsomt, havde det sit udgangspunkt i, at justitsministeriets lovkontor i fjor, nemlig den 29. oktober 1970, afgav en udtalelse, hvori der stod, at ministeren må dekretere listevalg. Undervisningsministeren må altså have været i tvivl.

Nu er der gjort indrømmelser, siden jeg stillede mit spørgsmål, først i den form, at man sagde, at der kan anføres et bogstav efter kandidatnavnene, men det har jo ikke noget med listevalg at gøre, og jeg forstår, at for et par dage siden skal det have været skåret ud i pap for undervisningsministeren, at det valgsystem, han havde besluttet sig for, var uigennemførligt, ganske enkelt fordi det var ulovligt.

Jeg håber, at justitsministeren for klarheds skyld vil bekræfte, at den nuværende styrelseslov forudsætter, at der holdes listevalg, hvis der fra nogen side begæres listevalg.

Justitsministeren (K. Axel Nielsen): Jeg kan besvare hr. Poul Schlüters spørgsmål ganske kort med at sige, at der ikke over for mig er fremdraget sådanne nye synspunkter eller forhold, at de har kunnet begrunde en fravigelse af den fortolkning af universitetsstyrelseslovens § 11, stk. 2, som justitsministeriet gav udtryk for i den skrivelse til det daværende folketingsudvalg, som hr. Poul

Schlüter henviser til i sit spørgsmål, og at justitsministeriet derfor naturligvis må fastholde sin opfattelse af dette spørgsmål.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Albertsen* til justitsministeren:

„Hvilke initiativer agter ministeren at tage over for det voksende antal professionelt ledede spilleklubber?“

Skriftlig begrundelse:

Min opfordring til ministeren tilsigter at inspirere ministeren til at pålægge de lokale politimyndigheder — in casu hovedstadens politi — at udøve større agtpågivenhed med henblik på at kontrollere de mange professionelt ledede spilleklubber og deres virksomhed.

Ihvorvel jeg anerkender grundlovens sikring af foreningsfriheden, mener jeg, at der må være tale om en overskridelse af lovens fortolkning, når man, så vidt jeg er orienteret, sanktionerer, at klubber alene eksisterer på basis af spil på de såkaldte enarmede tyvekægte.

Princippet for de nu virkende spilleklubber er jo dette, at forskellige entreprenante personer lejer et lokale og diverse spilleautomater, averterer med det og tegner medlemmerne uden anden baggrund end at sikre initiativtageren en fortræffelig indkomst og garantere spillerne eller medlemmerne tab af enhver krone, der afleveres i spilleautomaten.

Mange spilleglade mennesker, herunder utvivlsomt også mange ensomme og ældre, taber betydelige beløb alene til glæde for indehaveren.

Det har intet med foreningsvirke at gøre. Politiet må have mulighed for at gribe ind for at sikre et kartoteks tilstedeværelse, et regnskabs tilstedeværelse, og at foreningen har anden og mere kvalificeret baggrund end blot dette at være en spilleklub.

Albertsen: Jeg er vidende om, at justitsministeren har fulgt det problem, som jeg her har rejst, om forskellige spilleklubber fortrinsvis her i hovedstaden, men også ud over landet, med en vis interesse. Det, der efter mit skøn foregår, er, at man i ly af den grundlovssikrede foreningsfrihed lader enkeltpersoner skabe decidederede spilleklubber

[Albertsen.]

og efter alt at dømme med kæmpefortjenester til lederne og ret betydelige tab for spillerne. Der har i dagspressen været fremhævet adskillige eksempler på ligefrem menneskelige katastrofer som følge af det, de her er lokket ind i af spilleglade personer fra de pågældende ledes side. Mit sigte med dette spørgsmål til justitsministeren er at henlede politiets opmærksomhed i højere grad på de klubber, som vi her taler om. Man må sikre sig, at de pågældende klubbers vedtægter er lovgyldige, og at de reelle indtægter, der er tale om, går i foreningernes kasse. Spørgsmålet er i den forbindelse også, om deciderede spilleklubber med fuldt beskæftigede ejere virkelig er tilladt ifølge grundloven. I så fald må jeg næsten tillade mig at sige, at grundloven beskytter de hårde halse imod de svage sjæle.

Jeg har ingen ønsker om — det er hævdet fra anden side — forbud mod, at folk kan få lidt afløb for deres spilletrang. Mit initiativ tilsigter, at respekten for foreningsbegrebet kan opretholdes, at man sikrer mod udnyttelse af spilleglade mennesker, og at enarmede tyveknægte i det mindste ikke bør passes af toarmede tyveknægte. Som en indehaver af klubber i hovedstaden i aftes asgde til mig, var det da det værste af alt, hvis man satte toarmede tyveknægte til at passe de enarmede, og han for sit vedkommende meldte altså hus forbi, men han mente nok, at der var andre, der kunne komme ind under den karakteristik.

Justitsministeren (*K. Axel Nielsen*): Spilleklubvirksomhed af den art, der er omtalt i spørgsmålet, altså spil ved spilleautomater, formelt organiseret i en forening, er et forholdsvist nyt fænomen. Det er jo da først for et års tid siden, at sådanne klubber begyndte at dukke op i noget større omfang. Straffelovens bestemmelser om spil, det er §§ 203 og 204, vedrører kun hasardspil. Efter retspraksis betragtes spil i spilleautomater, hvor gevinsten består af spillemærker, der kun kan anvendes til fortsat spil,

men ikke veksles til penge eller anvendes til betaling for fortæring eller varer, ikke som hasard. Spil i sådanne spilleautomater er derfor ikke omfattet af straffelovens bestemmelser om hasardspil.

Derimod er sådanne spilleautomater omfattet af en bestemmelse i politivedtægterne, hvorefter spil i spilleautomater ikke må ske på offentligt sted uden politiets tilladelse. Efter fast praksis giver politiet ikke tilladelse til opstilling af spilleautomater med gevinstudbetaling uden for restauranter og offentlige forlystelsessteder. Politivedtægterne forbyder ikke at opstille spilleautomater på privat område. Der er heller ikke noget forbud mod at oprette en forening, hvis eneste formål er spil, forudsat at der ikke er tale om hasardspil. Opstilles spilleautomater i et foreningslokale, bliver det afgørende for lovligheden, om der er tale om en egentlig lukket forening af privat karakter, eller om foreningens rammer er så vide, at der i realiteten kan siges at være offentlig adgang til foreningens lokaler. Vurderingen heraf må naturligvis i sidste ende foretages af domstolene.

Politiet har straks efter spilleklubbernes fremkomst haft sin opmærksomhed henvendt på dem og har foretaget undersøgelser for at konstatere, om spillet var lovligt. Den foreløbig første dom vedrørende sådanne spilleklubber er afsagt af Horsens byret den 22. november i år. Der var under sagen alene rejst tiltale for overtrædelse af politivedtægten, ikke for overtrædelse af straffelovens hasarbestemmelser. Ved dommen fik de implicerede bøder på henholdsvis 200, 500 og 1.000 kr., og en fortjeneste på 60.000 kr. blev konfiskeret. Det kan endnu ikke siges, om dommen vil blive anket. Flere lignende sager er undervejs både i provinsen og i København.

Da politiet således allerede er opmærksom på disse klubbers virksomhed, og da spørgsmålet om lovligheden af denne virksomhed beror på domstolsafgørelser, der i deres endelige form endnu ikke kendes, mener jeg indtil videre at måtte afstå fra at

[Justitsministeren.]

give politiet yderligere instrukser. Men jeg vil gerne føje til, at jeg er enig med spørgeren i, at det er meget uheldigt at have toarmede tyveknegte til at tømme kasserne på de enarmede. Det er det, der er virksomheden.

Albertsen: Jeg glæder mig over, at ministeren og jeg er enige i karakteristikken og omtalen af denne virksomhed. Men jeg må forstå, at mulighederne for at kontrollere det og gribe ind er meget små på grund af grundloven, som vi jo alle skal rette os efter. Jeg kan så udtale forventningen om, at mit spørgsmål til næste minister, hvad denne sag angår, måske åbner større muligheder for at få klaret problematikken.

Justitsministeren (K. Axel Nielsen): Jeg tager kun ordet for at fastslå, at jeg ikke er enig med spørgeren i, at vore muligheder er helt så små, som jeg forstår spørgeren gav udtryk for. Jeg har da det bedste håb om, at det skal lykkes med de midler, vi nu har til rådighed, først og fremmest politiet og domstolene, at få sat en sådan bremse på den virksomhed, der udfoldes, at den ikke længere er forargelig.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Christophersen* til handelsministeren:

„Vil ministeren fremme brugen af de statslige låne- og garantiordninger til håndværk og industri?“

Skriftlig begrundelse:

Spørgsmålet er begrundet med ønsket om, at betingelserne for opnåelse af lån i henhold til lov om lån til håndværk og mindre industri og af garantier i henhold til lov om industrigarantier lempes. Endvidere henvises til ønsket om, at behandlingen af sådanne låne- og garantisager i direktoratet for egnsudvikling fremskyndes, samt at der fra direktoratets side fremtidig gives en bedre og mere populær information til erhvervslivet om disse låne- og garantiordningers eksistens, indhold og anvendelsesmuligheder.

Erhvervslivets vanskelige kapitalforhold, der dels skyldes den stramme økonomiske politik, dels de yderligere problemer skabt

af særtolden, kan begrunde, at de to ovennævnte love søges yderligere udnyttet. Dette vil tillige bidrage til en højere beskæftigelse i en periode, hvor denne ikke er tilfredsstillende.

Christophersen: Jeg tror, der er almindelig enighed om, at erhvervslivet stadig har en række alvorlige finansieringsproblemer. Der er næppe heller tvivl om, at indførelsen af den midlertidige importafgift, som også hviler på en række importerede maskiner og andre investeringsmidler, kan øge disse finansieringsvanskeligheder.

Det er på den baggrund, jeg har fundet det beklageligt, at loven om industrigarantier og loven om lån til håndværk og mindre industri kun udnyttes for en forholdsvis begrænset dels vedkommende. Således har loven om industrigarantier, så vidt jeg er orienteret, givet mulighed for siden 1967 at stille garanti for lånoptagelse på i alt 120 mill. kr., men rent faktisk er det vist kun for 12-13 mill. kr. af den slags garantier, der er stillet. På samme måde har loven om lån til håndværk og mindre industri i dette finansår givet mulighed for udlån af 20 mill. kr., men så vidt jeg er orienteret, kan man ikke regne med, at denne låneramme i år vil blive fuldt udnyttet, men måske kun for to tredjedele eller fre fjerdedele vedkommende. Jeg finder dette så meget desto mere påfaldende, som der for de sidste låns vedkommende er tale om nogle overordentlig favorable lånemuligheder med et meget lavt renteniveau.

Jeg vil derfor gerne spørge handelsministeren, hvad han agter at gøre for at fremme brugen af disse love, og jeg vil helt konkret spørge, om den manglende udnyttelse ikke giver grund til at lempe de ret strenge krav til sikkerhedsstillelsen til fordel for en mere projektrettet vurdering, sådan som man kender det fra Finansieringsinstituttet for Industri og Håndværk, og måske gøre det muligt at låne til erhvervelse af eksisterende ejendomme, måske i højere grad også til nyetablerede virksomheder. Desuden vil jeg finde det rimeligt, om man fra direktoratet for egnsudvikling prøvede i en mere populær form — jeg tænker på pjecer eller brochurer — at orientere om de låne- og garantimuligheder, der er.

Endelig mener jeg, at ministeren burde

[Christophersen.]

overveje, om ikke ekspeditionen af lånesagerne kunne forkortes. Jeg ved, at der her måske også ligger et oplysningsproblem i forhold til brugerne, men i visse tilfælde kan en sag jo strække sig over flere måneder, og det mener jeg man må betragte som utilfredsstillende i sammenligning med, hvad andre pengeinstitutter er i stand til at præstere.

Handelsministeren (Erling Jensen): Indledningsvis kan jeg erklære mig enig med hr. Christophersen i, at det vil være af værdi for både samfund og erhvervsliv, om investeringerne i erhvervslivet øges, og jeg tror, jeg kan love hr. Christophersen, at der i løbet af de kommende par måneder vil fremkomme forslag fra regeringen om sådanne investeringsfremmende foranstaltninger over for erhvervslivet.

Specielt vedrørende håndværk og den mindre industri skal jeg nævne, at formålet med lov om lån til håndværk og mindre industri og formålet med lov om garantier for lån til industrivirksomheder først og fremmest er at støtte sådanne virksomheder inden for håndværk og industri, som på lang sigt skønnes at have de nødvendige vækstmuligheder, og som det derfor er af samfundsmæssig betydning at styrke.

I sidste finansår blev lånerammen i henhold til lov om lån til håndværk og mindre industri udnyttet fuldt ud. I indeværende finansår har der på grund af konjunkturaftmatningen været en væsentlig mindre efterspørgsel efter lån, konstateret inden den nuværende regering tiltrådte. I indeværende finansår har der imidlertid fundet en lempelse sted af retningslinjerne, idet maksimumsbeløbet for det enkelte lån er blevet forhøjet fra 150.000 kr. til 250.000 kr. Jeg vil ikke anse det for tilrådeligt, at man på andre punkter lemper retningslinjerne for kreditværdighed og lånestørrelser, idet man i så fald vil forlade lovens målsætning.

Såfremt antallet af kvalificerede ansøgninger fremover måtte øges, således at den nuværende bevilling ikke slår til, er jeg indstillet på at søge den nuværende ramme udvidet.

Loven om garantier for lån til industrivirksomheder har, som fremholdt af hr. Christophersen, ikke hidtil haft den store

interesse for erhvervslivet, idet den kun er anvendt i meget begrænset omfang i forhold til garantirammen. Dette må formentlig tages som udtryk for, at erhvervslivet selv har formået at skaffe de fornødne midler, hvilket også er pengeinstitutternes opfattelse. Situationen er her parallel med garantiordningen efter egnsudviklingsloven, som også kun har fundet begrænset anvendelse i forhold til de eksisterende rammer.

Ved vurderingen af loven og dens rækkevidde må man også tage i betragtning, at den blev gennemført samtidig med egnsudviklingsloven af 1967, og at man netop tilstræbte at give den et begrænset anvendelsesområde, idet man ellers løb en risiko for at svække selve udviklingsbestræbelserne.

Om behandlingen af disse sager i direktoratet for egnsudvikling, hvor de henhører, kan jeg oplyse, at man ved den i 1970 gennemførte ændring af håndværkerlånelloven samtidig tilstræbte en forenkling af administrationen. Det er mit indtryk, at denne forenkling har givet sig udslag i en væsentlig kortere ekspeditionstid. Direktoratet bestræber sig naturligvis på at behandle disse sager så hurtigt, som det overhovedet er muligt, men der er også et krav til en forsvarlig belysning af sagerne, og desværre må det nok erkendes, at mange andragender, der indsendes, er så ufuldkomment oplyst, at det tager uforholdsmæssig lang tid at få de nødvendige oplysninger frem.

Endelig har spørgeren efterlyst en bedre og mere populær information til erhvervslivet om ordningen. Da Håndværksrådet og de to store teknologiske institutter selv er repræsenteret i det rådgivende udvalg, der står bag denne lovgivnings gennemførelse, er der herigennem sikret en tæt forbindelse til erhvervslivet. Endvidere består der et snævert samarbejde mellem direktoratet og de lokale egnsudviklingsudvalg, og man har jævnlig kontakt med de enkelte byers erhvervschefer og med de forskellige branchefuldstyrelser inden for industri og håndværk. Direktoratets embedsmænd har jævnlig orientering og foredrag for erhvervsorganisationer og lokale sammenslutninger af erhvervsdrivende, og endelig er banker og sparekasser gjort bekendt med ordningen.

Selv om der således gennem disse kanaler skulle være sikret et bredt kendskab til ordningerne, vil jeg dog gerne med direktoratet

[Handelsministeren.]

for egnsudviklingen drøfte andre muligheder for at udbrede kendskabet til de nævnte støtteordninger.

Christophersen: Jeg takker ministeren for svaret. Jeg synes, det er tilfredsstillende, at ministeren vil undersøge mulighederne for at give en bedre information, ligesom man må sige, at det i hvert fald er udtryk for en velvillighed, at han i givet fald vil overveje en udvidelse af låneordningerne.

Men bortset herfra synes jeg nu ikke, at handelsministerens svar var så vældig overbevisende. Nu tilhører handelsministeren jo et parti, der har talt meget om mangelen på kapital i erhvervslivet og behov for et kapitalmarkedsråd, der kan disponere noget bedre over kapitalforsyningen, og på den baggrund synes jeg nok, det virker lidt påfaldende, at ministeren mener, at når ordningerne er blevet forholdsvis dårligt udnyttet, må det skyldes, at erhvervslivet selv har været i stand til at skaffe sig den kapital, det havde brug for. Da jeg går ud fra, at handelsministeren stadig mener, at vi har et finansieringsproblem, kunne man derfor enten tænke sig, at problemet var, at de love, vi her taler om, var u hensigtsmæssigt udformet, eller også at der var et behov for ændringer i den administrative praksis. Derfor vil jeg gerne endnu en gang henvise til, hvad jeg sagde tidligere.

Handelsministeren (Erling Jensen): Jeg tror, det af mit første svar til hr. Christophersen fremgik, at det var med hensyn til garantiordningen for industri, jeg mente at kunne konstatere, at den ikke havde haft den fornødne interesse set i forhold til eksisterende almindelige lånemuligheder.

Jeg tror derimod, at jeg fik sagt også til hr. Christophersen, at spørgsmålet om de egentlige håndværkerlån for mig at se synes at være knyttet til den midlertidige konjunkturafmatning, der allerede var konstateret, inden denne regering tiltrådte. Jeg tror, jeg kan love hr. Christophersen, at vi med interesse vil følge udviklingen for disse ordninger. Viser det sig, at garantiordninger på længere sigt ikke har den fornødne interesse, vil vi overveje at ændre dem. Men først og fremmest vil vi nok fortsat interessere os for at skabe stadig flere særskilte og

specielle lånemuligheder i egnsudviklingsområderne eller f. eks., som det er nævnt i dag, knytte dem til den særlige håndværkerlåneordning.

Jeg er enig med hr. Christophersen i — det tror jeg også jeg fik understreget — at erhvervslivet har et rimeligt krav på at kunne få en tilstrækkeligt alsidig orientering om disse muligheder, som kan gøre det til noget naturligt for den enkelte erhvervs virksomhed at vurdere, om den foretrækker en af de af samfundet til rådighed stillede låneordninger eller en, den pågældende erhvervs virksomhed kan nå gennem sine normale bank- eller sparekassekontakter.

Så tror jeg, jeg endnu en gang skal understrege over for hr. Christophersen, at vi vil glæde ham og andre i den allernærmeste fremtid med en række forslag om investeringsmuligheder og lånemuligheder for erhvervslivet, der, hvis dette høje ting vil godkende dem, vil betyde et væsentligt fremskridt i forhold til de hidtil eksisterende.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Per Dich* til boligministeren:

„Vil ministeren over for huslejenævne- ne indskærpe disses pligt til kontrol med bolig- og lejeforhold i den private boligmasse, specielt med henblik på boliger udlejet til gæstearbejdere?“

Skriftlig begrundelse:

I det sidste par år har man i dagspressen set en lang række uhyggelige eksempler på, at private husejere groft har udnyttet den eksisterende boligmangel ved at udleje små, dårlige og usunde boliger til gæstearbejdere for urimeligt høje huslejer.

Da et flertal af gæstearbejdere er ukendte med dansk lovgivning og yderligere ofte vil være præget af en vis frygtsomhed i deres indstilling til såvel husejere som myndigheder, bør huslejenævnene i langt højere grad, end det synes at være tilfældet, aktivt kontrollere dette område.

Per Dich: Gang på gang bringer dagspressen beretninger om gæstearbejdere, der udnyttes groft af private udlejere. Det drejer sig om gæstearbejdere, der stuves sammen, ofte mange i hvert værelse, i nogle til-

[Pør Dich.]

fælde endog sådan, at ikke alle kan sove på én gang, fordi der ikke er sengepladser nok. Desuden tvinges disse gæstearbejdere ofte til at betale huslejer, som slet ikke står i rimeligt forhold til det udlejedes kvalitet og størrelse. Herudover har der været en lang række eksempler på, at udlejerne yderligere udnytter situationen, når disse gæstearbejdere henter deres familier herop.

I og med, at vi i sin tid gav adgang for gæstearbejdere her til landet, må man mene, at vi har en pligt til at sørge for, at de ikke stilles ringere end andre borgere i dette land. Det burde derfor være naturligt, at man på de områder, hvor gæstearbejdere på grund af sprogvanskeligheder og manglende kendskab til dansk lovgivning og danske forhold reelt er ringere stillet, greb aktivt ind. Det kan næppe klares rimeligt og menneskeligt på den måde, som i går blev antydet af chefen for fremmedpolitiet, som i tv-avisen sagde, at det burde gøres sværere for fremmedarbejderne at få deres familier herop. Det forekommer mig, at huslejenævnene, under hvis område dette naturligt hører, i langt højere grad, end tilfældet synes at være, aktivt, dvs. også opsøgende, burde gå i gang med at kontrollere dette område, eventuelt i samarbejde med fremmedpolitiet, som jo i forvejen ligger inde med alle oplysninger om gæstearbejdernes bopæl og boligforhold.

Boligministeren (Helge Nielsen): Efter den gældende lovgivning skal huslejenævnene først og fremmest tage stilling til de spørgsmål, som de får forelagt, herunder klager over for høje huslejer, som lejerne måtte indbringe. Jeg vil dog understrege, at huslejenævnene også har mulighed for at foretage lejenedsættelse af egen drift, når de kommer under vejr med, at der opkræves en urimelig leje. Det er imidlertid ikke pålagt huslejenævnene løbende at holde sig underrettet om forholdene i de enkelte lejemaal. Loven forudsætter selv sagt, at huslejenævnets lejevilkår respekteres. Overtrædes bestemmelserne, kan udlejeren straffes, og det er politiets opgave i givet fald efter anmeldelse at rejse straffesag i disse sager.

Der er derfor kun pligt for huslejenævnene til at gribe ind i de tilfælde, hvor de bliver bekendt med, at der eventuelt måtte

foreligge ulovligheder. Nye lejemaal skal ikke godkendes af huslejenævnet, såfremt de afsluttes på de vilkår, som var gældende i det hidtidige lejemaal. Huslejenævnene er derfor ikke konstant underrettet om lejernes identitet og heller ikke bekendt med, hvilke boliger der udlejes til gæstearbejdere.

Jeg er imidlertid helt enig i, at gæstearbejderne lige så lidt som andre bør udnyttes, og jeg tror, at vi ved den kommende lovrevision må se på, om beskyttelsen kan gøres bedre på dette område. Eventuelt kunne måske dusørbestemmelserne, som på indværende tidspunkt kun finder anvendelse for lejligheder, også bringes til at omfatte enkelte værelser. Jeg nævner dette som ét af eksemplerne. En meget stor del af gæstearbejderne bor jo netop på lejede værelser, og på den nævnte måde kunne der tænkes skabt et yderligere værn imod den udnyttelse, der finder sted.

Huslejenævnene kan som nævnt ikke kontrollere hvert enkelt løbende lejemaal. Men jeg vil da gerne over for huslejenævnene præcisere, at de i tilfælde, hvor der opstår mistanke om, at der kan være fare for misbrug, tager sagen op, således som der er mulighed for i loven. For en ordens skyld vil jeg tilføje, at reglerne om huslejekontrol — jeg havde nær sagt desværre — ikke gælder i alle kommuner. I de kommuner, hvor bestemmelserne er ophævet, finder lejelovens almindelige regler om misforholdsleje anvendelse; men skal de benyttes, må lejeren, der føler sig udnyttet, anlægge sag imod udlejeren.

Per Dich: Jeg takker ministeren for svaret, men må beklage, at de muligheder og pligter, nævntene har, ikke synes at være tilstrækkelige.

Omfanget af problemet kan man måske se deraf, at organisationen People to People i de sidste par år har haft 3-4 henvendelser daglig fra gæstearbejdere eller gæstearbejderfamilier om boligproblemer. Det er selvfølgelig ikke alle henvendelser, der har drejet sig om udnyttelse, men en betydelig del af dem har drejet sig netop om grov udnyttelse på boligområdet. People to People udfører et glimrende arbejde, men det kan ikke afhænge af i denne forbindelse en tilfældig privat organisation, om dette kontrolarbejde udføres. Det er selvfølgelig rart,

[Per Dich.]

at vi kan se hen til en lovændring på dette område, men er der ikke på anden vis, eventuelt gennem fremmedpolitiet, som jo i høj grad besidder disse oplysninger, mulighed for at komme i gang med at få kontrolleret dette område?

I øvrigt fristes jeg til at tilføje, at hele dette område med fremmedarbejderne i alderhøjeste grad trænger til, at man udfører et aktivt opsøgende, rådgivende og socialt arbejde blandt gæstearbejderne. Bjerget kunne måske for en gangs skyld bekvemme sig til at komme til Muhamed.

Boligministeren (Helge Nielsen): Jeg kan være helt enig med spørgeren i, at der skal foretages et opsøgende arbejde vedrørende gæstearbejdernes problemer, men må slå fast, som jeg sagde i mit første svar, at vi inden for lovens rammer vil prøve at sige til huslejenævnene, at de også må påtage sig denne opsøgende virksomhed. Jeg synes, People to People gør et meget fint stykke arbejde, og det kunne dog tænkes, at People to People og huslejenævnene måske her kunne finde et samarbejde. Spørgeren må ikke forlange af mig, at jeg, når der ikke er lovhjælp for det, skal sætte ind på områder uden for lovgivningen. Men som jeg gav løfte om, vil jeg ved en lovrevision se på de huller, der eventuelt kunne være, og få dem fyldt ud.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Buchart Petersen* til ministeren for offentlige arbejder:

„Vil ministeren medvirke til, at lærlinge under uddannelse må få kompensation for den urimelige billetforhøjelse på ca. 100 pct., som DSB lige har praktiseret?“

Skriftlig begrundelse:

Unge under uddannelse får som regel deres udgifter dækket til transport fra hjem til skole af det offentlige, men lærlinge må selv betale deres transport til arbejdspladsen. Derfor virker den sidste store forhøjelse af billetprisen fra statsbanernes side på ca. 100 pct. for de 12—18-årige urimelig hårdt og medvirker bl. a. til, at tilgangen til de forskellige fag bliver for ringe.

Buchart Petersen: Jeg har ønsket at stille dette spørgsmål til ministeren for offentlige arbejder for at få belyst, hvorfor man, da takstforhøjelsen på statsbanerne den 1. november blev på ca. 32 pct. for dem, der var ældre end 18 år, har gjort den urimelige forsøksbehandling for de 12—18-årige at lade billetprisen for dem stige ca. 100 pct. Jeg kan fortælle nøjagtigt, hvor den er steget ca. 100 pct. F. eks. på strækningen fra Mørkøv til Kalundborg, hvor der er ca. 30 km, steg et månedskort fra 50 kr. til 99 kr.

Jeg vil gerne have at vide af ministeren, hvorfor denne forskel er blevet så stor netop for de 12—18-årige, for det må da være sådan, at lærlinge, som tager til deres arbejdspladser, i hvert tilfælde skal have en sådan behandling, at de nogenlunde ligger på linje med dem, som læser. Det må da være sådan her i Danmark, at vi skal tilgodese håndens arbejde i den grad, vi kan. Det kan da ikke være meningen, vi skal læse alle sammen.

Man kan også se på forureningen med det samme. Mange, der kører med statsbanerne, vil efter denne billetforhøjelse på ca. 32 pct. køre i bil i stedet for. Jeg kan ikke se, at ministeren kan være interesseret i, at vi får så mange biler på vejene. Jeg kan ikke se, hvorfor det ikke er statsbanerne, vi skal sørge for at bygge videre på. Der er ingen, der har sagt, at statsbanerne skal give overskud. Det må nok betragtes samfundsøkonomisk, men vi skal i hvert tilfælde sørge for at hjælpe lærlinge under uddannelse alt det, vi kan.

Med det samme jeg har fat i statsbanerne i spørgsmålet til ministeren, må jeg måske tillade mig at komme med et lille tillægs-spørgsmål: vi har jo en budgetminister, som kom med pegefingern og sagde til de enkelte ministre, at fra nu af gjaldt det kun de gratis glæder. Det kan jeg komme med en bemærkning om. Lad dem, der har 65-billet, køre alle ugens dage. Det er ikke noget, der koster statsbanerne noget som helst. Det er en gratis glæde.

Mit spørgsmål til ministeren er altså: vil ministeren se velvilligt på, at der gøres noget for lærlinge under uddannelse, således at forhøjelsen ikke virker så urimelig hårdt som i dag?

Ministeren for offentlige arbejder (Kampmann): Efter de før november i år gældende

[Ministeren for offentlige arbejder.]

regler kunne alle unge mellem 12 og 18 år købe abonnementskort gældende mellem to stationer til halv pris, dvs. til samme pris som abonnementskort til børn under 12 år. Denne specielle rabat for unge mellem 12 og 18 år var ikke kommercielt begrundet. DSB beregnede, at dens afskaffelse ville give en merindtægt på ca. 3 mill. kr., og DSB tog herved i betragtning, at hovedparten af de omhandlede unge fik deres befordringsudgifter dækket af det offentlige, og at dette ville fortsætte, således at der ikke ville blive tale om nogen nævneværdig trafikafvandring. Forhøjelsen var nævnt i den af finansudvalget godkendte indstilling om takstændringerne. DSB har ligeledes valgt ikke at gennemføre hele den godkendte forhøjelse på én gang, men har foretaget en tidsmæssig aftrapning, således at den maksimale forhøjelse som nævnt bliver på 100 pct. For god ordens skyld vil jeg dog bemærke, at denne maksimale forhøjelse først indtræder ved en afstand på 27 km og derover, men jeg bemærkede, at spørgerens eksempel var på 30 km.

Virkningerne af ordningerne følges af DSB, der vil overveje ændringer, hvis den kommercielle virkning ikke viser sig at svare til forventningerne, og det tilføjes, at DSB og private rutebiler med ganske få undtagelser udsteder abonnementskort til $\frac{3}{4}$ pris for børn og unge under 18 år. Denne ordning blev indført i midten af 1960'erne.

Jeg ser med megen sympati på alle bestræbelser, der går ud på at skaffe unge under uddannelse billig og god befordring mellem bolig og læreplads. Imidlertid kan jeg ikke acceptere, at eventuelle tilskud til denne transport skal afholdes over DSBs regnskab, men gerne over andre ministeriers, hvor de vel mere rimeligt hører hjemme.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Aksel Larsen* til statsministeren:

„Ifølge meddelelser i dagspressen har statsministeren på en pressekonference i London fredag den 19. november udtalt, at den socialdemokratiske danske regering ikke kan se noget alternativ, der kan give os lige så store fordele som medlem-

skab af fællesmarkedet. Statsministeren skal endvidere have sagt:

„Hvis vi ikke kommer ind og må klare os med et samarbejde med Norge og Sverige, forudser regeringen endda en levefodssænkning på 10-15 pct., voksende arbejdsløshed og stigende underskud på betalingsbalancen.“

Hvilke beregninger ligger til grund for denne katastrofeprægede bebudelse?“

Aksel Larsen: I London, vistnok på en pressekonference, har statsministeren, hvis jeg skal tro dagspressen, fremsat nogle yderst pessimistiske udtalelser om, hvordan det ville gå dette land og dets befolkning, hvis vi ikke kom i fællesmarkedet. Han skal have sagt, at hvis vi ikke kommer ind og må klare os med et samarbejde med Norge og Sverige, forudser regeringen endda en levefodssænkning på 10-15 pct., voksende arbejdsløshed og stigende underskud på betalingsbalancen.

Nu har vi fået mange pessimistiske udtalelser i den retning, men dette her overstiger ikke alene, hvad de vise mænd fra det økonomiske råd sidst har offentliggjort som deres beregninger, men endogså de beregninger, der blev fremlagt i markedsministeriets chokrapport fra i foråret. Jeg kan kun opfatte det sådan, at statsministeren har nogle nye tal. Jeg går ud fra som givet, at statsministeren ikke kan fremsætte en så kategorisk udtalelse, uden at han har tal og beregninger, der viser, at dette er rigtigt, og jeg beder statsministeren om at informere folketinget og give os oplysning om de beregninger, der ligger til grund for hans udtalelser.

Statsministeren (J. O. Krag): Må jeg til indledning gøre den generelle bemærkning, at jeg faktisk synes, partierne i folketinget skulle fremskynde markedsdebatten mest muligt. Jeg er i onsdags af hr. Aksel Larsen blevet stillet over for spørgsmål, der faktisk, hvis vi skulle gå til bunds i problemerne, ville kræve i hvert fald betydelig mere tid, end spørgetiden tillader. Derfor vil jeg altså gerne benytte denne lejlighed til at fremsætte et ønske om, at partierne sammen med formanden overvejer at fremskynde

[Statsministeren.]

tidspunktet for en markedsdebat, og at vi tager denne markedsdebat, uanset om forhandlingerne i Bruxelles kommer til en afslutning inden jul eller ikke. Jeg tror, at der i alle kredse her i tinget og i befolkningen vil være et ønske om en sådan afklarende og opklarende debat.

Så vil jeg sige til hr. Aksel Larsen, at jeg ganske rigtigt har udtalt mig på en pressekonference i London. Det er rigtigt, at jeg har udtalt mig pessimistisk. Det er rigtigt, at jeg er ganske overbevist om, at hvis Danmark ikke i en situation, hvor England kommer i fællesmarkedet og sandsynligvis også Norge, følger disse to lande, vil den danske befolkning komme ud for en meget alvorlig situation med levedofsnedgang, voksende underskud på betalingsbalancen og risiko for arbejdsløshed. Det er fuldstændig korrekt.

Tallet, hr. Aksel Larsen citerer, er ikke korrekt. Jeg sagde ikke 10-15 pct., men 5-10 pct., hvilket alle blade ud over et enkelt, så vidt jeg har kunnet se, har citeret korrekt.

Endelig var min udtalelse ikke kategorisk. Det var udtrykkelig et skøn, som var omgærdet med en række betragtninger, som jeg skal forsøge at gengive.

For det første må man jo spørge: hvad er det for to situationer, man sammenligner? Her mener jeg, man skal sammenligne den situation, at Danmark sammen med England og Norge kommer i fællesmarkedet og opnår betydelige økonomiske fordele herved, med den situation, at vi, mens England og Norge går i fællesmarkedet, ikke kommer med. Det er de to situationer, man skal sammenligne, og her er jeg ikke i tvivl om, at skønnet om, at forskellen på befolkningens levedof er en 5-10 pct., så vidt noget sådant lader sig regne ud, er nogenlunde rigtigt. Jeg vil endda tro, at man kunne nå til, at levedofsnedgangen ville blive større.

Jeg er mig helt bevidst, at der her er tale om skøn og ikke om eksakt bevislige størrelser; jeg tror også, hr. Aksel Larsen vil erkende, at sådan må det være. Vi kan nogenlunde beregne vores økonomiske gevinst ved at blive medlem af fællesmarkedet. Man skønner, at den er 800-900 mill. kr. i det første år og går op til 1½ milliard kr., når overgangsperioden er overstået. Der har man det ene tal. Man kan vel også skønne

over vores tab, hvis vi under disse forhold ikke bliver medlem af fællesmarkedet. Her regner man med 1½ milliard kr., men gør opmærksom på, at det er muligt, at tabet samfundsmæssigt bliver større. De 1½ milliard kr. er det direkte eksporttab, men det får videregående samfundsmæssige virkninger.

Her har hr. Aksel Larsen to talstørrelser, han kan begynde at operere med. Men der er mere. Vi havde i det år, der er gået — altså ikke det, der er ved at gå, men det, der er gået i den gamle regerings tid — et betalingsbalanceunderskud på 4 milliarder kr. finansieret ved udenlandske lån. Hvis Danmark isolerer sig på den måde, hr. Aksel Larsen måske er tilhænger af, vil vores låneværdighed blive betydelig mindre, og det vil sige, at den periode, vi får til at afvikle betalingsbalanceunderskuddet, bliver kortere. Jeg tror, hr. Aksel Larsen vil være klar over, at man derved pålægger befolkningen og det danske erhvervsliv hårde byrder. Hvis man lægger disse størrelsesordener sammen — det kan ikke være eksakte tal — vil man nok finde, at et skøn på 5-10 pct. er relativt moderat.

Så skal man tænke lidt videre over tingene. Det er jo ikke sådan, at disse tab fordeles jævnt over hele befolkningen. Vi ved godt, hvem det vil ramme stærkest. Det vil ramme landmændene direkte og stærkt, medmindre man øger landbrugsstøtten eller forhøjer priserne. Det vil ramme fiskerne direkte og stærkt, medmindre man ved lovgivningens hjælp træffer modforanstaltninger. Endelig vil det ramme de arbejdere hårdt, der bliver ramt på beskæftigelsen. Man skal være klar over, som vismændene siger, at bliver vi ikke medlem, må vi gennemføre en meget kraftig devaluering med følgelovgivning. Hvad er følgelovgivning? Jeg tror, hr. Aksel Larsen og jeg har fælles erfaringer om, hvad følgelovgivning er i en sådan situation. Jeg vil altså sige, at det er ikke nok at have en gennemsnitsberegning over, hvad tilbagegangen i levedof bliver. Man skal også tænke på fordelingen af den, og jeg tror ikke, den fordeling er af en karakter, som hr. Aksel Larsen og jeg ville bryde os om.

Endelig skal man tænke på, at alle disse skøn og beregninger forudsætter uændret investering. Hvis vi samtidig skal udrede et

[Statsministeren.]

større beløb til investeringer for at klare dansk erhvervslivs problemer, bliver levefodsnedgangen for den danske befolkning endnu større.

Aksel Larsen: Lige en bemærkning uden for det, spørgsmålet går på: hverken statsministeren eller jeg har erfaringer med hensyn til følgelovgivning for en devaluering. Vi havde forberedt en følgelovgivning, men den fik vi ikke lov til at gennemføre. Hvis vi havde fået lov til at gennemføre den, ville devalueringen have været uhyre gunstig. Det var i hvert fald dengang statsministerens mening, og det var også min mening.

Dernæst: nu har jeg altså fået at vide, at der er en fejl i det, jeg har citeret her fra dagspressen. Det er ikke en levefods-sænkning på 10-15 pct., men på 5-10 pct., statsministeren har bebudet. Men jeg fik ikke andre korrektioner, så jeg må altså gå ud fra, at det øvrige, jeg har citeret, er korrekt, er godkendt af statsministeren.

Jeg må sige til svaret, at i udtalelserne i London siger statsministeren, at vi endda kan vente stigende underskud på betalingsbalancen. Nu drejer han det om til, at perioden til en afvikling af betalingsbalanceunderskuddet bliver længere. Det turde være lige akkurat noget helt andet. Men dette skulle altså også blot siges.

Jeg er ikke blevet imponeret af den forklaring, vi har fået. Jeg forstår meget godt, at statsministeren ikke i besvarelsen af et sådant spørgsmål kan komme med omhyggelige beregninger og talstørrelser osv. Men jeg beder statsministeren begunstige folketinget — for selvfølgelig har statsministeren de tal, han bygger på. Jeg kunne tænke mig at få et notat fra statsministeren, enten til folketinget eller til markedsudvalget, der begrunder disse pessimistiske spådomme fra statsministerens side.

Så har jeg i øvrigt kun det at sige: jeg er naturligvis enig med statsministeren i, at vi bør have en forespørgselsdebat om fællesmarkedet, og den kan lige så godt komme

snarest. Men ellers vil jeg sige, at statsministeren — han protesterede ikke imod det — har talt om, hvad der sker, hvis vi ikke kommer ind, men må klare os med et samarbejde med Norge og Sverige. Er det virkelig statsministerens mening, at hvis vi ikke kommer i fællesmarkedet, har vi ikke andre lande at handle med end Norge og Sverige, at hele den øvrige jordklode forsvinder? Det er i hvert tilfælde ikke min mening.

Statsministeren (J. O. Krag): Jeg holder meget af det ærede medlem, og jeg holder også meget af at diskutere med det ærede medlem, men måske havde det været lidt mere frugtbart, hvis hr. Aksel Larsen var gået ind i argumentationen og havde anfægtet nogle af mine argumenter.

Jeg mener, at der både bliver tale om et stigende underskud på betalingsbalancen, og samtidig at vi bliver tvunget til en hurtigere nedbrydning af underskuddet, en hurtigere genopretning af balancen, fordi det for et land, der anbringer sig selv i en så økonomisk umulig situation, bliver sværere at låne i udlandet. Det er da ganske håndfaste argumenter.

Jeg har ikke forestillet mig, at vi i tilfælde af, at fællesmarkedsforhandlingerne bryder sammen, i fornærmelse skulle indskrænke vores samhandel med alle jordens øvrige lande og kun handle med Norge og Sverige. Jeg ser heller ikke rigtig logikken i det; men det er vel også snarere det, man i gamle dage kaldte dialektik.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Albertsen* til finansministeren:

„Vil ministeren tage initiativ til at indføre en generel høj afgift på alle spilleautomater, uanset om det drejer sig om opstilling af disse i forenings- eller restaurationslokaler?“

Skriftlig begrundelse.

Min henstilling til ministeren har sin baggrund i den spekulation i folks spillelidenskab, der for tiden trives i de mange profes-

[Albertsen.]
sionelt ledede spilleklubber. For hovedstadens vedkommende drejer det sig om 20-25 klubber. Når disse klubber trives strålende med stort kontant udbytte for indehaverne, skyldes det alene, at de opstillede enarmede tyveknægte ikke er pålagt de ret store afgifter, som kommunerne pålægger de automater, der er opstillet i offentlige lokaler. Der ved lokkes folk til disse spilleklubber, hvor det eneste givne er, at spillerne afleverer store beløb uden at få så meget som en krone igen. Kun indehaverne eller udlejerne af apparaterne bærer gevinsten hjem — spillerne kan nådigst redde sig en kop kaffe for de 20-30 kr., som mange afleverer pr. besøg.

Min henstilling til ministeren tilsigter et lovgivningsmæssigt initiativ, der sikrer beskatningsmæssig ligestilling af enarmede tyveknægte uanset placering.

Et initiativ her vil nødvendigvis gøre et samarbejde med indenrigsministeren, men sådanne anstrengelser skulle forventelig give flere indtægter til statskassen, hvilket måtte kunne glæde os alle.

Albertsen: Det spørgsmål, jeg har stillet til finansministeren, har lidt sammenhæng med spørgsmålet tidligere i dag til justitsministeren.

Ud over den skriftlige redegørelse, jeg har fremsendt samtidig med spørgsmålet, vil jeg kun nævne et par tal. Hvis en restauratør i København har opstillet 3 automater af den her omtalte art i sit lokale, betaler han ca. 30.000 kr. i afgift. Hvis der i et tilsvarende lokale overfor etableres en spilleklub, hvor der normalt står 20-25 sådanne apparater, unddrages i dette tilfælde Københavns kommunes kasse en indtægt på ca. $\frac{1}{4}$ mill. kr. om året. Hvis automaterne blev beskattet på samme måde som dem, der står i offentlige lokaler, ville der være tale om en merindtægt på op til en halv snes millioner kroner om året.

Jeg nævner disse tal, fordi de skal ses i lyset af mit spørgsmål om eventuelt at finde en anden form for beskatning deraf, således forstået, at det er ved fabriktionsleddet, beskatningen skal foretages. Hvis en sådan ordning realiseres, vil der selvfølgelig være tale om et provenutab for kommunerne, og

mit spørgsmål sigter ikke på at etablere noget sådant. I givet fald må der findes en ordning, som tilgodeser dette særlige hensyn.

Jeg imødeser, at de løfter, justitsministeren har givet om at vurdere dette problem, nok ikke fører til så forfærdelig meget, men at vejen frem er det middel, som finansministeren i givet fald vil anvende.

Finansministeren (Grünbaum): Må jeg først sige, at opstilling af spilleautomater i restaurationer kræver politiets tilladelse i henhold til loven om restaurations- og hotelvirksomhed, og denne tilladelse kan gøres betinget af, at der svares en afgift efter kommunalbestyrelsens bestemmelse. Denne afgift udgør i mange kommuner et ret betydeligt beløb. Jeg kan nævne, at for Københavns vedkommende er det nu oppe på 5 mill. kr.

Det er klart, at restauratøren bliver indkomstskattepligtig af sit overskud af spilleautomaterne. Jeg kan her oplyse, at i de senere år, efter at jeg i 1967 tog hele denne sag om skatteunddragelser ved spilleautomaterne op, er der gennemført en række efterbetalingssager mod restauratørerne, og der er fra skattemyndighedernes side gjort en ret betydelig indsats for at komme disse skatteunddragelser til livs. Disse efterbetalingssager har givet ret gode resultater.

Opstilling af spilleautomater på ikke-offentlige steder er lovlig, og det har justitsministeren jo også sagt. Der kræves ikke tilladelse fra politiet, og der kan heller ikke kræves opstillingsafgift. Dette gælder også for foreninger, forudsat at der er tale om virkelige, egentlige lukkede foreninger.

Tilfalder overskuddet af spilleautomaterne personer eller aktieselskaber, er overskuddet naturligvis indkomstskattepligtigt. I det omfang man kan få fat i det, er der altså noget at hente dér. Foreningernes skattemæssige stilling må i øvrigt afhænge af domstolens bedømmelse af deres virksomhed. Tjenes der ikke noget i disse foreninger, er der vel ikke særlig meget at sige til, at man har disse spilleautomater. Så bliver det vel nærmest sådan et moralsk spørgsmål.

Som justitsministeren nærmere har redegjort for, undersøger politiet i øjeblikket

[Finansministeren.]

nogle af de spilleklubber, som omtales i begrundelsen for spørgsmålet, og en sag vedrørende en klub i Jylland har, som det også er fremgået af pressen, allerede været forelagt domstolene. Hvis domstolene, som det er sket i den nævnte sag, fastslår, at sådanne klubbers virksomhed er ulovlig, vil denne virksomhed blive stoppet, går jeg ud fra, og spørgsmålet om en afgift i disse tilfælde bortfalder da. Så er der ikke noget problem.

Jeg er enig med spørgeren i, at den af ham omtalte virksomhed i højeste grad er uheldig. Men jeg finder det rigtigt, som sagerne nu står, at afvente politiets videre undersøgelser og domstolenes afgørelser, før vi tager stilling til, om der derefter skal ske et initiativ i retning af en eventuel udvidelse — for det er jo det, der er tale om — af området for afgiftspligten for spilleautomater. Det vil jeg gerne have mulighed for at overveje nærmere.

Her kommer også problemet ind om kommunerne. Vi ved fra tidligere, hvor der har været forslag fremme om en statsafgift på disse spilleautomater, at kommunerne har protesteret meget kraftigt imod, at staten gik ind her. Men det kunne vel også gøres kommunalt, hvis man ville udvide det. Her skal man bare huske på, at hvis der ikke er nogen indtægt ved disse private spilleautomater, så skal vi altså til at beskæftige os med at lægge afgifter på disse spilleautomater, selv om det er en helt privat fornøjelsesforestilling, der ikke koster noget, og hvor der spilles med særlige mønter. Det må vi overveje nærmere. Jeg vil ikke afvise, at en generel afgift på spilleautomaterne måske kan blive nødvendig. Det kommer an på, hvordan denne sag videre udvikler sig, og det vil jeg gerne have lov til at vente og se nærmere på.

Albertsen: Jeg vil gerne sige tak for svaret. Jeg synes, ministerens tilsagn var positivt. Jeg forstår det sådan, at han afventer resultatet fra justitsministeriet, og hvis det resultat ikke viser sig tilfredsstillende, er ministeren åben over det problem, der her er rejst med henblik på en løsning, som svarer til den holdning, vi begge har til sagen.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Første næstformand (Grete Hækkerup): Inden vi går over til næste sag på dagsordenen, skal jeg gøre opmærksom på, at det er min hensigt at sætte det af finansministeren i dag fremsatte forslag til lov om ændring af lov om midlertidig importafgift til første behandling fredag den 26. november kl. 10.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om en ændring af koncentrationspolitikken i Grønland [af Lembourn m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. IV) findes i tillæg A. sp. 447, fremsættelsen i tidenden sp. 610).

Forslaget sattes til forhandling.

Ministeren for Grønland (Knud Hertling): I forslaget til folketingsbeslutning om ændring af koncentrationspolitikken i Grønland opfordrer forslagsstillerne mig til at gennemføre en ændring i den løbende investeringsplan for Grønland med det formål, at byggerne og de mindre byer får tilført en større andel af de samlede investeringsbeløb.

Endvidere anmodes jeg om at påse, at disse midler anvendes på en sådan måde, at befolkningen i de mindre byer og i byggerne får bedre erhvervsmuligheder.

I bemærkningerne til forslaget henvises der til, at der er en ændring på vej i den førte politik henimod den udvikling, som forslagsstillerne anser for ønskelig, og at de sidste ændringer af investeringspolitikken går i retning af at bremse den stærke tilflytning til de større byer.

Jeg vil gerne her bekræfte, at dette er tilfældet. Der er i de seneste år ved at ske en justering af lokaliseringspolitikken, der går ud på en afdæmpning af tilflytningshastigheden til de større byer; og som det også fremgår af hr. Lembourns udtalelser, er jeg helt enig i denne omlægning af politikken, idet det for mig bliver mere og mere klart, at de større byer ikke vil være i stand til at opsuge en fortsat kraftig tilvandring.

Men netop det forhold, at man efter henstillinger fra landsrådet og Grønlandsrådet er i gang med at ændre lokaliseringspolitikken, får mig til at føle, at en folketingsbe-